
CENTRAAL
MUSEUM
UTRECHT

Agnietenstraat 1
Maliebaan 42

november 1965

HET
KUNSTWERK
VAN DE
MAAND

De afgebeelde schoorsteen is te zien in
de Lodewijk XIV-stijlkamer van het Centraal Museum,
Agnietenstraat 1.

(Buslijnen 8 en 11)

Schoorsteen in de Lodewijk XIV-stijlkamer.

In het nederlandse interieur heeft de schouw als bron van warmte altijd een belangrijke plaats ingenomen. Vooral na 1500 werd de opbouw van de schouw monumentaal, hetgeen samenhangt met de voortschrijdende wooncultuur in de renaissance- en de barokperiode. Een hoogtepunt in de monumentale ontwikkeling van de schouw werd bereikt aan het einde van de 17de en het begin van de 18de eeuw. Dit hing ten nauwste samen met het opkomen van de Lodewijk XIV stijl in ons land onder Koningstadhouder Willem III, waarbij de franse invloed in de architectuur ging overheersen.

Beslissend voor de verbreiding van de nieuwe stijl was de komst in het jaar 1685 van een uitgeweken hugenoot, de architect en graveur Daniël Marot (1661-1752). Reeds spoedig na zijn vestiging hier te lande werd deze kunstenaar overladen met opdrachten van het stadhoudelijke hof en het welgestelde patriciaat. De bekendheid die hij hierdoor kreeg werd nog vergroot door het feit dat hij zelf vele ontwerpen van allerlei aard in prent heeft uitgegeven.

Hoewel de hierbij afgebeelde schoorsteen in de Lodewijk XIV kamer van het Centraal Museum niet als een eigenhandig werk van Marot beschouwd kan worden, bevat hij toch vele elementen, die kenmerkend zijn voor diens stijl. De schouw, die dagtekt van omstreeks 1720-1725, is afkomstig van het pand Achter St. Pieter 18, thans het Notarishuis, waar nog enige fraaie schoorstenen uit dezelfde periode aanwezig zijn. De opbouw van de schouw kenmerkt zich vooral door de ingebouwde spiegel boven de haardruimte, een element dat het eerst toepassing vond in Frankrijk onder Lodewijk XIV en dat door Marot in ons land is geïntroduceerd. Sterk Marot-achtig zijn de zware barokke voluten aan de zijkanen, die belegd zijn met acanthus- en schelpornament en met zgn. lambrekens. Deze laatste waren oorspronkelijk afhangende stroken stof, aan de onderzijde sierlijk uitgesneden en van kwasten voorzien, die aangebracht waren als afsluiting boven gordijnen; als imitaties in metaal of hout hadden zij alleen een decoratieve functie. Meer in de richting van het rococo gaan de sterk golvende omlijstingen van haardruimte en spiegel. De houten schoorsteenboezem is geschilderd in een imitatie-marmerkleur, die welbewust aangepast is aan de marmeren onderbouw. Dit marmeren van houtwerk werd in de baroktijd veel toegepast.

Het reliëf met de „Roof van Proserpina” boven in de schouwboezem is een afgietsel van een marmeren origineel, dat zich bevindt in een schouw in het bovengenoemde Notarishuis. Voordien bevond zich hier het „Bloemstilven”, in 1624 geschilderd door Roelant Saverij (1576-1639), dat, thans eveneens in bezit van het museum, is besproken en afgebeeld als „Kunstwerk van de maand” in juli jl. Deze schoorsteen is een voorbeeld van de hoge vlucht die de interieurkunst in Utrecht genomen had ten tijde van Daniël Marot.